

La violeta del Prater - Christopher Isherwood

El Prater era la reserva imperial de caça dels emperadors austríacs. Els súbdits no van poder gaudir dels boscos i les prades que envolten Viena fins al segle XVIII. A partir del regnat de Josep II, el comú de la gent va envair el Prater de manera gradual i irremissible: parades de cafè i de gelats, gronxadors, cavallets, revistes còmiques, gitanes endevinaires, focs d'artifici, borratxos professionals, fires de monstres. L'any 1897 s'hi va instal·lar la gegantesca nòria Ferris, i el 1948 Orson Welles hi va filmar *El tercer home*. Actualment, l'antiga reserva de caça dels Habsburg tendeix més aviat al parc d'atraccions d'estil nord-americà.

La informació continguda en el paràgraf anterior no està inclosa dins *La violeta del Prater*, del britànic Christopher Isherwood (1904-1986). Després de llegir aquesta novel·la curta, però, sembla inevitable considerar el Prater com a símbol de la davallada del protagonista, que abandona l'estat edènic de l'escriptor per convertir-se en una peça més de l'engranatge cinematogràfic: l'augment del nombre d'usuaris (de l'art, del Prater) es produeix a costa de la disminució, del mercadeig, de la prostitució.

El protagonisme de la novel·la el comparteixen el mateix Christopher Isherwood, presentat com un escriptor sense experiència cinematogràfica, i el director de teatre i de cinema Friedrich Bergmann, jueu vienès de tendències freudo-marxistes. Tots dos estableixen en poc temps una relació de complicitat -barrejada amb vincles paterno-filials- enfront de la companyia productora. El veterà vienès té una cultura enciclopèdica, és inesgotable i es mostra apassionat fins a l'histrionisme. El jove britànic ha passat per Cambridge i té problemes de versemblança a l'hora d'escriure els diàlegs: «Jo no sabia com parlava ningú, tret dels nois de la *public school* i dels bohemis neuròtics». Les vicissituds del guionatge i la filmació de la pel·lícula, amb el rerefons de la repressió sagnant del socialisme austríac i del procés per l'incendi del Reichstag, conformen una petita obra mestra, de lectura àgil però que apunta cap als grans temes del segle: la resistència davant els totalitarismes, la relació entre l'art i la realitat, el marge de creativitat que permet la indústria de l'oci, la fecunda astúcia de certs gestors culturals.

La pel·lícula que roden Isherwood i Bergmann, *La violeta del Prater*, sembla la precursora d'*El príncep i la corista*, filmada deu anys després: abans de la Gran Guerra, l'hereu d'un petit regne oblida la remor de sabres i s'enamora d'una venedora de flors. Quan Christopher Isherwood va escriure aquesta novel·la tenia certa experiència amb el cine, ja que havia treballat com a guionista cinematogràfic, i la seva novel·la *Goodbye to Berlin* es troba a l'origen d'una pel·lícula paròdica i històrica alhora, *Cabaret*.

A la novel·la *La violeta del Prater*, el personatge Christopher Isherwood és el director de diàlegs de la pel·lícula del mateix nom. És un càrrec adequat, ja que els diàlegs del llibre són naturals i tallants: impecables. A la primera part, gairebé només hi apareixen els dos protagonistes i una secretària. A la segona part, amb la filmació del

film, són envaïts per una multitud de personatges (actors i actrius, tècnics de so i de llum, ajudants del director, periodistes) que interfereixen en el procés creatiu. Entre tot aquest garbuix, Friedrich Bergmann encara troba temps per escriure poemes. Però quan els aldarulls s'estenen a Viena, la posició del director esdevé insuportable: continuar rodant la pel·lícula significa «tapar l'úlcer fastigosa de la sífilis amb fulles de rosa, amb els pètals d'aquesta violeta hipòcrita i reaccionària.» Isherwood el comprèn, però està acostumat a preocupar-se pels problemes sense acabar de prendre-se'ls seriosament, sobretot si fan referència a allò que anomena «el Continent».

Revelar com acaba del llibre no forma part de les meves competències, però sí suggerir que les preocupacions finals de Christopher Isherwood recorden les d'Albert Camus, que el 1946 acabava de publicar *L'estranger* i *El mite de Sísif*. Pel que fa a la vida de Friedrich Bergmann, amb tota probabilitat els cinèfils deuen poder accedir-hi per la via del *roman a clé*. Personalment, em limito a apuntar que com Ernst Lubitsch, com Fritz Lang, com Otto Preminger, Friedrich Bergmann va acabar treballant a Hollywood i sembla previsible que se les enginyés per continuar dirigint pel·lícules dignes. El llibre tampoc explica que després de la guerra, Isherwood també es traslladaria als Estats Units, on escriuria una bella novel·la titulada *La violeta del Prater*.